

EESTI KEEL

Õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas pole üksnes inimese identiteedi, tema mõtlemis- ja tundevoime kujunemise alus, vaid ka jätkusuutliku ja ennastjuhtiva õppimise eeldus kogu edasiseks eluks. Kui õpilane mõistab eesti keele tähtsust sotsiaalse suhtluse vahendina ja rahvusliku kultuuri kandjana, kujuneb ta täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja ladusalt väljendada, mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ja kriitiliselt isiklikus ja avalikus elus, õppe- ja tööolukorras. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õpilasel kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele.

1.– 4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. klassis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust.

I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldu arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist.

Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada. Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning keeleteadlikkus. Siingi on eesti keele õpetamise keskmes (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid. Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda,

oskust vahendada teavet, vältida oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloomet õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstivälja alates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni. Tekstiloomes on põhirõhk kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamise ja viimistlemiseni. Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripärast. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgse kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana. Et õpilane osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, peavad keeleõppe tegevused olema mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuulut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õpilane oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevalikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

I kooliaste

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- väärtustab eesti keelt;
- omandab eesti keele lugemistehnika;
- loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- vältib end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
- kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.

Hindamine

Eesti keele õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilase

- suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist
- kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.

Õpitulemused

Õpilane:

- osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;
- kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;S
- Sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamisega;
- tunneb joonis- ja kirjatahti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;
- loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel;
- jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste;
- kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt;
- vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid;
- valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;
- kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnartaiklikult vajalikku teavet.

1.klass

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

Kooliaste: eesti keele ainekava põhikooli I kooliastmele

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 7 ainetundi nädalas, 245 tundi õppeaastas

Kasutatav õppekirjandus:

<u>Ilus emakeel. Aabits. Jaanus Vaiksoo, Kadri Ilves, Sirje Toomla</u>		
<u>eAabits. Koolibri</u>		
<u>Ilus emakeel. 1. klassi eesti keele õpik. Jaanus Vaiksoo, Sirje Toomla</u>		
<u>Ilus emakeel. 1. klassi eesti keele töövihik. Heily Epro, Pille Kasuk, Sirje Toomla</u>		
Ilus emakeel. Aabitsa töövihik. Eva Noormaa, Heily Epro-Volmer, Pille Kasuk, Sirje Toomla		
Ilus emakeel. 1. klassi lugemisülesanded. Ilotana Haalen, Marget Indov		
<u>Jaaguپی esimene koolisügis. Jaanus Vaiksoo</u>		
eKeel 1. Koolibri		
Õigekirja töövihik. 1. klass. Tiiu Puik		
Kirjavihik. Sirje Toomla, Kadri Ilves		
Õppeaine sisu lühikirjeldus:		
Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)	Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse	<ul style="list-style-type: none">• eristab häälikuid (asukoht ja järjekord)

	<p>eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommentaari</p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused.</p> <p>Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.</p> <p>Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.</p> <p>Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.</p> <p>Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.</p> <p>Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p> <p>Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides. Pantomiim-mõistatused tuttavate juttude kohta.</p> <p>Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.</p>	<p>sõnas), täishääliku pikkusi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi; • kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldu lause, jutu sisu; • teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; • väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; • jutustab suunavate küsimuste toel kuuldu, nähtu, loetu; • koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, • esitab luuletust peast;
<p>Lugemine</p>	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.</p> <p>Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine.</p> <p>Tähtedest sõnade ja sõnadest</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb häälik-tähest vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma

	<p>lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.</p> <p>Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.</p> <p>Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.</p> <p>Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.</p> <p>Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.</p> <p>Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust</p>	<p>kõnetempos või sellest aeglasemalt;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; • vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; • mõtleb jutule alguse või lõpu; • on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...);
--	---	--

	<p>jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).</p> <p>Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.</p>	
Kirjutamine	<p>Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine.</p> <p>Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.</p> <p>Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).</p> <p>Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine.</p> <p>Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.</p> <p>Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. i ja j ning h sõna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse; • kirjutab tahvlilt ära; • täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga; • koostab näidise järgi kutse; • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; • kirjutab omasõnade algusesse k, p, t; • kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; • teab, et lause lõpeb punktiga; • teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; • kirjutab õigesti oma nime.

	<p>alguses seoses tähtede õppimisega.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes.</p> <p>Liitsõna vaatlus (moodustamine).</p> <p>Sõnade lõpu õigekiri, -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.</p> <p>Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).</p> <p>Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.</p> <p>Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).</p>	
--	--	--

2. klass

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 7 tundi nädalas, 245 tundi õppeaastas

Kasutatav õppekirjandus:

E. Jundas, R- Kippak, K. Kumberg, S. Pöder. Ilus emakeel. 2. klassi eesti keele õpik. 1. ja 2. osa. Koolibri

E. Jundas, R- Kippak, K. Kumberg, S. Pöder. Ilus emakeel. 2. klassi eesti keele töövihik. 1. ja 2. osa. Koolibri

E. Jundas, R- Kippak, K. Kumberg, S. Pöder. Ilus emakeel. 2. klassi eesti keele õpiku ja töövihiku kuulamisülesanded. CD. Koolibri

E. Jundas, R- Kippak, K. Kumberg, S. Pöder. Ilus emakeel. 2. klassi eesti keele kontrolltööd. Koolibri

E. Jundas, R- Kippak, K. Kumberg, S. Pöder. Ilus emakeel. 2. klassi eesti keele õpetajaraamat. Koolibri

E. Jundas, R- Kippak, K. Kumberg, S. Pöder.. ekeel 2.1. Koolibri

T. Puik. Õigekirja töövihik. Koolibri

Õppeaine sisu lühikirjeldus:

Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)	Kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib

	<p>Hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil, põhirõhk suluta kaashäälikul.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste suulise mitme astmelise juhendi meeldejäätmine ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, mõõtmine).</p> <p>Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).</p> <p>Kõnelemine</p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused sõnamängulistes harjutustes, kiirkõne, kajamäng. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus: muinasjuttude esitamine, igapäevaolukordade lavastamine. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses: rongi, loomade häälte jm imiteerimine.</p> <p>Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud.</p> <p>Nii enese kui ka teiste soorituste tunnustav kommenteerimine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.</p> <p>Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.</p> <p>Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.</p> <p>Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule.</p> <p>Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.</p>	<p>saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil;</p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; • kasutab kõnes terviklauseid; • teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; • väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; • annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; • koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; • vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; • esitab luuletust peast.
--	---	---

<p>Lugemine</p>	<p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.</p> <p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes.</p> <p>Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.</p> <p>Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades.</p> <p>Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.</p> <p>Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga.</p> <p>Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine.</p> <p>Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.</p> <p>Tekstiliiikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna.</p> <p>Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.</p> <p>Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine.</p> <p>Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, lodusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; • mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; • vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; • leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; • tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; • kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; • on lugenud jõukohaseid lasteraamatuid, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi;
<p>Kirjutamine</p>	<p>Kirjatehnika</p> <p>Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.</p> <p>Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.</p> <p>Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid; • kirjutab tahvlilt või õpikust ära;

	<p>Kirjalik tekstiloome Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</p> <p>Õigekeelsus Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses. Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga; • koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate; • kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit; • kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; • märgib kirjas õigesti täishäälikuid; • teab peast võõrtähtedega tähestikku; • alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; • kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes; • kirjutab õigesti sõnade lõppu • -d (mida teed?), -te (mida teete?), • -sse (kellesse? millesse?), • -ga (kellega? millega?), -ta (kellele? millele?); • kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatud näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena).
--	--	---

3.klass

Suuline keelekasutus

Õpitulemused

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;

- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
- jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu;
- leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- esitab luuletust peast;

Lugemine

Õpitulemused

- loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- teab nimetada mõnda lastekirjanikku.

Kirjutamine

Õpitulemused

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ja tunnuseid;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;
- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed;
- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
- koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile

Õppeaine ajaline maht: 6 ainetundi nädalas, 210 tundi õppeaastas

<p>Lugemine</p>	<p>Lugemine</p>	<p>Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.</p> <p>Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p> <p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvliilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p> <p>Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.</p> <p>Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.</p>
------------------------	-----------------	---

		<p>Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.</p> <p>Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.</p> <p>Sündmusest ja loomast kirjutamine.</p> <p>Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.</p> <p>Kirja kirjutamine.</p> <p>Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.</p>
--	--	--

II kooliaste

Hindamine:

II kooliastmes hinnatakse õpilase:

- suulist ja kirjalikku suhtlust,
- tekstide vastuvõttu,
- tekstiloomet,
- tekstide õigekeelsust.

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

- mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

4. klass

Eeldatavad õpitulemused:

Suuline ja kirjalik suhtlus

4.klassi õpilane:

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud juhendite järgi;
- jutustab kuuldu teksti ümber
- esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- väljendab oma arvamust, annab infot arusaadavalt edasi;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
- esitab peast ilukirjandusteksti omal valikul, loeb teksti rollis;

- annab juhiste alusel kaaslasele tagasisidet.

Teksti vastuvõtt

4.klassi õpilane:

- Otsib teavet tundmatute sõnade kohta, selgitab nende tähendust;
- valdab lihtsamaid lugemistehnikaid, eesmärgistab lugemist;
- kirjeldab tarbe- ja ilukirjandusteksti peamisi erinevusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi ja leiab tekstist vajalikku infot;
- nimetab ilukirjanduse põhilike, proosa, luule, draama, ja nende tunnuseid;
- nimetab rahvaluule põhilike ja nende tunnuseid;
- tutvustab loetud proosateose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise aega, kohta ja tegelasi;
- kirjeldab luuletuse meeleolu, aega, kohta;
- esitab ilukirjandusteksti mõtestatult;
- leiab vajaliku või huvipakkuva raamatu;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- tutvustab loetud raamatut kaaslasele, annab loetule hinnangu ning põhjendab seda.

Tekstiloom

4.klassi õpilane:

- Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga jutustava teksti;
- kirjutab lühema tarbeteksti vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- tunneb kirjutatavate teksti ülesehitust ja vormistustavasid;
- kirjutab eakohase pikkusega loovjutte küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- tunneb protsesskirjutamise etappe, täiendab oma tööd tagasiside põhjal;
- rakendab omandatud keeleteadmisi teksti kirjutamisel ja toimetamisel.

Keeleteadlikkus

4.klassi õpilane:

- Kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi ja kaashäälikuühendi reeglit ja erandeid;
- järgib kirjutamisel õpitud häälikuõigekirjareegleid;
- eristab liitsõna täiend- ja põhiosa, liitsõna ja liitega sõna, aimab liitsõna tähendust täiend- ja põhiosa põhjal;
- selgitab sõna tähendust sõnastiku tähendussetuse ja nädislausete põhjal;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- eristab sõnu liigiti;
- oskab pöörata tegusõnu ainsuses ja mitmuses ning kasutada jaatavat ja eitavat kõnet tekstis;
- oskab määrata lauseliikmeid ja teab nende ülesannet lauses;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lauseid õpitu piires korrektselt.

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 5 tundi nädalas

Teema/kursus	Alateema	Õppesisu ja õppetegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	Kuulamisoskuse arendamine	Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Juhendi järgimine ja kuuldu põhjal tegutsemine.
	Ümberjutustus	Kuuldud teksti ümberjutustamine. Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine.
	Küsimuste moodustamine ja nendele vastamine	Kuuldu kohta täpsustavate küsimuste esitamine. Esitatud küsimuste mõistmine ja küsimustele vastamine.
	Vestluses osalemine; oma arvamuse avaldamine	Loetu ja kuuldu kohta arvamuse avaldamine ja seisukoha põhjendamine, näite toomine tekstist. Kaaslaste arvamuse küsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine eakohasel viisil. Mõtete väljendamine selgelt ja arusaadavalt, mõtte lõpuleviimine ja mõtete omavaheline seostamine.
	Rühmavestlus	Rühmavestlus etteantud teemal, vestluse tulemuse esitus. Rühmareeglite kokkuleppimine, sobiva koostöövormi valimine. Kõnelemisel kaaslaste mõtete ümbersõnastamine, enda mõtete lisamine.
	Esitus	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Dialogi ja dramatiseeringu esitamine. Rollimäng.
	Dialog, dramatiseering, rollimäng	Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.
	Tagasiside andmine	Tundmatu sõna tähenduse leidmine õpiku sõnastikust ja Sõnaveebist. Tähenduse selgitamine.
	Sõnavara laiendamine	Lugemiseks valmistumine, lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, korduv ülelugemine,

Teksti vastuvõtt	Lugemistehnika arendamine	häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Lause, lõigu ning tervikteksti mõistmine ja ümberjutustamine.
	Töö tarbe- ja ilukirjandustekstiga	
	Ilukirjandustekst, selle liigid	Tarbeteksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja lugemise eripära. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).
	Kirjandusteksti põhisündmuste meenutamine	
	Teema ja tegelaste käitumise kohta hinnangu andmine, oma arvamuse põhjendamine	Ilukirjandustekst, kujundlik keelekasutus. Ilukirjanduse põhiliigid: luule, proosa, draama, nende erijooned.
	Skeemi, kava koostamine	Jutustava teksti vastuvõtt. Süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased, käivitav sündmus, lahendus. Sündmuste järjekorra edasi edasiandmine.
	Dramatiseering, rollimäng	Arutlemine tekstis käsitletud teema, tegelaste motiivide üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine tekstinäidete toel. Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma sõnadega.
	Luuletuse, proosateksti esitamine	Loetava kohta märkmete, märksõnaskeemi, kava ja küsimuste koostamine.
	Terviklikult käsitletavat teosed	Loetud teksti dramatiseering õpetaja juhiste toel.
	Rahvaluule põhiliigid ja tunnused	Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu kirjeldamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).
	Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine	Vajaliku ja huvipakkuva raamatu leidmine kataloogi või e-otsingut kasutades. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine ja lugemissoovituste jagamine klassi-kaaslastele. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja põhjendamine.
	Lühemate tarbetekstide kirjutamine	
	Protsesskirjutamine	Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvesse võtta konkreetse klassi õpilaste eelistusi, huvisid, võimekust ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.
	Häälikuõpetus ja õigekiri	Rahvaluule põhiliikide ära tundmine ja tunnuste nimetamine: muinasjutt, muistend, lühivormid (mõistatus, vanasõna, anekdoot).
Sõnavaraõpetus		
Vormiõpetus	Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, valikuline (mõne tegelase	

Kasutatav õppekirjandus:

Kaja Sarapuu, Liisi Piits, Kristiina Orgla, Kati Lepp, Jaak Urmet, Lauri Vanamölder, Kärt Normann. Eesti keele õpik 4. klassile, I osa. Avita 2024

Kaja Sarapuu, Liisi Piits, Kristiina Orgla, Kati Lepp, Jaak Urmet, Lauri Vanamölder, Kärt Normann. Eesti keele õpik 4. klassile, II osa. Avita 2024

Kaja Sarapuu, Kati Lepp, Kristiina Orgla, Liisi Piits, Lauri Vanamölder, Kärt Normann, Inga Kirs. Eesti keele töövihik 4. klassile, I osa. Avita 2024

Kaja Sarapuu, Kati Lepp, Kristiina Orgla, Liisi Piits, Lauri Vanamölder, Kärt Normann, Inga Kirs. Eesti keele töövihik 4. klassile, II osa. Avita 2024

Kaja Sarapuu, Liisi Piits, Kristiina Orgla, Kati Lepp, Jaak Urmet, Lauri Vanamölder. Eesti keele õpik 4. klassile I osa. Avita 2011

Kaja Sarapuu, Liisi Piits, Kristiina Orgla, Kati Lepp, Jaak Urmet, Lauri Vanamölder. Eesti keele õpik 4. klassile II osa. Avita 2011

Kaja Sarapuu, Liisi Piits, Kristiina Orgla, Kati Lepp, Jaak Urmet, Lauri Vanamölder. Eesti keele töövihik I. Avita 2021

Kaja Sarapuu, Liisi Piits, Kristiina Orgla, Kati Lepp, Jaak Urmet, Lauri Vanamölder. Eesti keele töövihik II osa. Avita 2021

<https://www.opiq.ee/Kit/Details/71>

Kaja Sarapuu. Eesti keele kontrolltööd 4.klassile. Avita 2017

Õppeaine sisu lühikirjeldus:

5. klass

Eeldatavad õpitulemused:

Suuline ja kirjalik suhtlus

5. klassi õpilane:

- Väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes;
- oskab olukorrale vastava suhtluskanali valida;
- tunneb vahetu suhtluse tavasid ja oskab neid rakendada;
- lahendab probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, sh kriitilisi;
- avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab väite ja järelduse.

Teksti vastuvõtt

5. klassi õpilane:

- Analüüsib teksti väljenduslaadi lähtuvalt kasutusvaldkonnast ja suhtlusolukorrast;
- nimetab teksti liiki, selle eesmärgi ja iseloomustab autori väljenduslaadi õpitud keeleteadmiste põhjal;
- võrdleb tekste ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal;
- tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe, koostab lihtsama päringu;
- hindab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa, verbaliseerib graafilise teabe;

- tunneb konspekteerimise võtteid, teeb lugedes või kuulates märkmeid, koostab skeeme;
- oskab sõnastada lugemise, vaatamise, kuulamise eesmärgi ja teeb eesmärgist lähtuva kokkuvõtte;
- esitab teksti kohta kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, kontrollib teksti usaldusväärsust, eristab arvamust ja fakti.

Tekstiloomed

5. klassi õpilane:

- Teeb lühiettekande, oskab allikaid valida ja hinnata, koostab lihtsama viite;
- kirjutab tekste protsessikeskselt, täiendab tagasiside põhjal tekste;
- jutustab oma elamustest ja kogemustest, ehitab jutustuse tavakohaselt üles;
- kirjeldab eset, olendit ja inimest, ehitab kirjelduse tavakohaselt üles;
- arutleb suuliselt ja kirjalikult, ehitab arutleva teksti tavakohaselt üles ja kasutab arutlevale tekstile omaseid keelendeid;
- vormistab tekstid korrektselt nii käsitsi kui arvutil;
- põhjendab oma hinnangut tekstinäidetega.

Keeleteadlikkus

5. klassi õpilane:

- Nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;
- kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi;
- kirjutab sagedamini esinevad võõrsõnad korrektselt;
- kasutab enda tekstis sünonüüme, arvestades nende tähendusvarjundeid;
- kasutab sobivat tegusõna ajavormi enda tekstis;
- valib sobiva käändevormi lause kontekstist lähtuvalt;
- moodustab omadussõnade võrdlusastmeid ja kasutab neid enda tekstis korrektselt;
- moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid ja lihtlauseid, sh koondlauseid;
- kasutab enda tekstis korrektselt otsekõnet;
- eristab nime ja nimetust, märgib enda tekstis nimed ja nimetused korrektselt;
- järgib eesti õigekeelsuse aluseid ja õpitud põhireegleid ja omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 4 tundi nädalas

Kasutatav õppekirjandus:

Piits, Liisi, Sarapuu Kaja, Varul, Terje 2012, 2017. Eesti keele õpik 5. klassile. Avita.

Piits, Liisi, Sarapuu Kaja, Varul, Terje 2012, 2016, 2017. Eesti keele töövihik 5. klassile I osa. Avita.

Piits, Liisi, Sarapuu, Kaja, Varul, Terje 2012. Eesti keele töövihik 5. klassile II osa. Avita.

Opiq keskkond <https://www.opiq.ee>

Eesti õigekeelsussõnaraamatu (2018, ÕS) e-versioon www.eki.ee

Folkloor: www.folklore.ee

Lips, M, Mäekivi, Ü 2011. Loovus. Võtteid loovuse arendamiseks eesti keele ja kirjanduse tundides. Koolibri.

Pindmaa, M, Seire, M, Trummal, L 2009. Eesti keele harjutusi II kooliastmele. Avita.

Pindmaa, M, Seire, M, Trummal, L, Orgla, K 2009. Etteütlusi II kooliastmele. Avita.

Tekstiloome	Konspekterimine; märkmete tegemine	tegemine, seoste leidmine. Kuuldud teabe jälgimine, märkmete tegemine. Konspekterimise võtted ja märkmete tegemine. Pliiatsiga lugemine, teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine.
	Küsimuste koostamine	Kriitiliste küsimuste koostamine teksti kohta.
	Usaldusväarsuse kontrollimine	Usaldusväarsuse kontrollimine teiste allikate toel. Usaldusväarsuse kontrollimine tekstiväliste ja tekstisiseste tunnuste põhjal (teksti vormistus, ülesehitus, sisuline täpsus, autori tausta kontrollimine, faktide kontrollimine).
	Fakt ja arvamus	Fakti ja arvamuse eristamine.
	Lühiettekanne; esitlus Protsessi-kirjutamine	Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud ainealase info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika: lihtsama viite vormistamine, refereerimine.
	Minavormis jutustamine	Jutustava, kirjeldava, põhjendava teksti koostamine protsessikeskselt.
	Jutustuse ülesehitus; jutustava teksti tunnused; otsekõne jutustuses	Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine minavormis.
	Kirjeldamine; kirjelduse ülesehitus; autori suhtumise väljendamine	Jutustuse ülesehitus: aja- ja koha nimetamine, tegelase või tegelaste kirjeldamine, käivitav sündmus, tegelase mõtted ja tegevus selle lahendamise nimel, lõpetus. Jutustava teksti tunnused: ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses.
Arutlemine; arutleva teksti tunnused; hinnangu andmine	Kirjeldamine. Täpne sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine ja neile iseloomulike tunnuste nimetamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.	

Keeleteadlikkus	Eesti keel teiste keelte seas	Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje väljendamine. Arutleva teksti tunnused: rõhutavad sõnad, võrdlemine, näidete toomine, põhjendavate sidendite kasutamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.
	Võõrtähed ja -häälikud; võõrsõnad ja nende õigekiri	Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Võõrtähed ja -häälikud. Võõrsõnade õigekiri, sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Häälduse ja kirja pildi kontrollimine sõnastikest.
	Sõnavaraõpetus	Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus. Tähe <i>h</i> õigekiri võõrsõnades. Tähtede <i>f</i> ja <i>š</i> õigekiri. Poolitamisreeglite meenutamine.
	Vormiõpetus	Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine tekstis. Sünonüümide tähendusvarjundid, tesauruse ja kasutamine. Tähendussetuste võrdlemine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Sobiva sõna kasutamine oma tekstis. Sõnaliikide meenutamine. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik, täis- ja enneminevik ning nende tähenduserinevus. Sobiva ajavormi valimine teksti. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Käändetunnus, mitmuse lõpp. Sobiva käände valik sõltuvalt lause kontekstist.
	Lauseõpetus	Omadussõnade võrdlusastmed, keskvärde ja ülivörde kasutamine tekstis. Liht- ja liitlause. Liitlause kirjavahemärgid. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause ja loetelude kasutamine ja kirjavahemärgistamine tekstis. Üte ja selle kirjavahemärgid. Otsekõne ja kaudkõne. Saatelause ja otsekõnelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid ja kasutamine.

	Muud õigekirja teemad	Algustäheõigekiri: kohad, ajaloosündmused, ametinimetused ja üldnimetused, perioodikaväljaanded, tooted. Nime ja pealkirja eristamine, teoste pealkirjad (heliteosed, filmid, raamatud, lavastused jne).
--	-----------------------	--

6.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

- valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse;
- lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;
- kasutab suhtluses sobivaid keelendeid sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui kirjalikus suhtluses.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

- valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust,, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;
- tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe;
- võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.

Tekstiloome

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;
- jutustab, kirjeldab, võrdleb ning arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;
- vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.

Keeleteadlikkus

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;
- eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest;
- kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörd sõna vorme;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja- analüüsis;
- kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 3 tundi nädalas, 105 tundi õppeaastas.

Kasutatav õppekirjandus:

Aher, Maire, Piits, Liisi & Varul, Terje. Eesti keel 6. klassile <https://www.opiq.ee/Kit/Details/78>

Aher, Maire, Prangel, Esta & Varul, Terje 2015. E-tund. Eesti keele elektrooniline õpetajaraamat 6. klassile. Avita.

Piits, Liisi & Varul, Terje 2013, 2016, 2017. Eesti keele õpik 6. klassile. Avita.

Piits, Liisi & Varul, Terje. Eesti keele töövihik 6. klassile I osa. Avita.

Piits, Liisi & Varul, Terje. Eesti keele töövihik 6. klassile II osa. Avita.

Õppeaine sisu lühikirjeldus:

Põhiteema	Alateema	Õppesisu ja õppetegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Seisukoha põhjendamine Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine.	Keelekasutus koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine. Suuline arvamusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus. Väite põhjendamine.

		<p>Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon.</p> <p>Virtuaalkeskonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.</p>
Teksti vastuvõtt	<p>Trükised</p> <p>Visuaalselt esitatud info</p> <p>Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine</p> <p>Trükiajakirjandus</p> <p>Reklaam</p> <p>Tarbetekstide keel</p> <p>Kirjandustekstid</p> <p>Väärtused ja kõlblus. Enesehinnang</p> <p>Kodus ja koolis. Perekond</p> <p>Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus. Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale.</p> <p>Mängiv inimene</p> <p>Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng</p> <p>Kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Minu juured.</p> <p>Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.</p>	<p>Raamat, ajaleht, ajakiri- nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Foto, joonise, graafiku põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p> <p>Kuuldu põhjal konspekterimine Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid.</p> <p>Pressifoto, karikatuur, pildiallkiri.</p> <p>Sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.</p> <p>Kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine. Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.</p> <p>Kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, loomateemaline ilukirjanduslik ja aimejutt, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.</p> <p>Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht ja aeg ning tegelased. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Luuletuse mõtestatud lugemine (meeleolu, laad).</p> <p>Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ning teiste vajadused ja huvid. Arusaamine heast ja halvast. Õiglus ja ebaõiglus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistest. Minu hobid ja huvid. Minu tervis ja tulevik. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid. Kohustused ja vastutus. Üksiolek ja hirmud.</p>

	<p>Avastamisrõõm ja õpikogemused.</p>	<p>Kodu turvalisus. Vägivald kodus.</p> <p>Armastus oma kodu ja koduste vastu. Suhted vanemate, kasuvanemate ning vanavanematega. Suhted õdede, vendade, teiste lähisugulastega. Poiste ja tüdrukute suhted. Sallivus teistsuguste inimeste suhtes. Abivajaja ja aitaja. Nohiklikkus ja tõrjutus. Piir oma ja võõra vahel. Piir lubatu ja lubamatu vahel.</p> <p>Matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades. Kultuuride mitmekesisus. Erinevate rahvaste uskumused ja tavad. Käitumine eri kultuuriruumides. Külalislahkus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad.</p> <p>Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud.</p> <p>Teatri võlumaailm. Leidlik probleemide lahendamine. Iluelamused. Loominguline koostöö. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata riskid.</p> <p>Minu osa looduse hoidmisel. Austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse. Hädasolija aitamine. Lemmikloomad ning vastutus nende eest. Aastaaegade omanäolisus.</p> <p>Seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel. Traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse. Suhtumine keelde. Kodupaiga keel. Suhted teiste rahvustega</p> <p>Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas. Internet kui ohuallikas. Käitumine suhtlusportaalides. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad.</p>
<p>Tekstiloome</p>	<p>Hinnangu andmine</p> <p>Protsesskirjutamine</p> <p>Kirjandi ülesehitus</p> <p>Lisateabe otsimine</p>	<p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.</p> <p>Suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine.</p>

	<p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus</p> <p>Lühiettekanne ja esitlus</p> <p>Kiri</p> <p>Kirjeldamine</p> <p>Jutustamine</p> <p>Arutlemine</p> <p>Kokkuvõtte kirjutamine raamatu põhjal</p>	<p>Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted.</p> <p>Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega.</p> <p>Esitluse koostamine, ettekandmine internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p> <p>Ümbriku vormistamine</p> <p>Sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.</p> <p>Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Põhjuse ja tagajärje eristamine.</p> <p>Raamatust kokkuvõtte ning raamatu kohta lugemissoovituse kirjutamine. Luuletuse kirjutamine.</p>
<p>Õigekeelsus keelehoole</p>	<p>ja</p> <p>Eesti keel teiste keelte seas</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri</p> <p>Sõnavaraõpetus</p> <p>Vormiõpetus ja õigekiri</p> <p>Lauseõpetus ja õigekiri</p> <p>Muud õigekirjateemad</p>	<p>Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.</p> <p>Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähed <i>g, b, d</i> s-tähe kõrval. Tähe <i>h</i> õigekiri. Tähtede <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). Liidete <i>gi</i> ja <i>ki</i> õigekiri. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja</p>

	<p>sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. Tähtede <i>f</i> ja <i>š</i> õigekiri. Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist).</p> <p>Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist).</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik olenevalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga, <i>lik-</i> ja <i>ne-</i>liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne-</i> ja <i>line-</i>liitelised omadussõnad).</p> <p>Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.</p> <p>Lause. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.</p>
--	---

		<p>Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine.</p> <p>Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.</p> <p>Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.</p> <p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed. Ajaloosündmused. Ametnimetused ja üldnimetused. Perioodikaväljaanded. Teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.</p>
--	--	--

III kooliaste

Kooliastmete lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane

- väärtustabeesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.
- on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.
- väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning
- eristab kirjakeelt argikeelest;
- esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte;
- arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides;
- põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse,
- nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;

- märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid;
- kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist,
 - a. autorist ja suhtlusolukorrast;
- teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
- võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid,
 - a. võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule;
- sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamustmust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;
- kasutab omandatud keele - ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja ning seoste loomisel.

Tekstiloom

Õpilane:

- leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;
- kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;
- ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisisidusvõtteid;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamyslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);
- seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuuldud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;
- kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
- kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult;
- suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit;
- kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;
- kirjeldab eesti keele hääliküsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;
- tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;

- kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;
- kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;
- kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.

7. klass

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 3 tundi nädalas, 105 tundi õppeaastas

Kasutatav õppekirjandus:

Prangel, Esta. Avita e-tund. Eesti keele elektrooniline õpetajaraamat 7. klassile.

Ratassepp, Priit; Varul, Terje 2023. Eesti keele õpik 7. klassile. Sõnadest tekstini, I osa. Tallinn: Avita.

Ratassepp, Priit; Varul, Terje 2023. Eesti keele õpik 7. klassile. Sõnadest tekstini, II osa. Tallinn: Avita.

Ratassepp, Priit; Varul, Terje 2023. Eesti keele töövihik 7. klassile. Sõnadest tekstini, I osa. Tallinn: Avita.

Ratassepp, Priit; Varul, Terje 2023. Eesti keele töövihik 7. klassile, II osa. Tallinn: Avita.

Bobõlski, Reet & Puksand, Helin 2012. Peegel 1. 7. klassi eesti keele õpik. Tallinn: Koolibri.

Bobõlski, Reet & Puksand, Helin 2012. Peegel 1. 7. klassi eesti keele töövihik. Tallinn: Koolibri.

Bobõlski, Reet & Puksand, Helin 2012. Peegel 1. 7. klassi eesti keele elektrooniline õpik ja töövihik - <https://www.opiq.ee/>

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- tunneb suhtlusolukorra komponente, tüüpilisi suhtlusolukordi lahendab keelealaseid probleemülesandeid, osaledes eri suhtlussituatsioonides koolis;
- kirjeldab suulise ja kirjaliku kõne keelelisi erijooni;
- eristab kirjakeelt argikeelest, analüüsib näited;
- selgitab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelelist eripära esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust diskussioonides ja rühmaaruteludes, on arvestav vestluspartner;

Teksti vastuvõtt

- iseloomustab peamisi žanre e tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- kirjeldab, võrdleb ja analüüsib tekstide kasutusvaldkonda, eesmärki ja suhtlusolukorda ning kasutab seejuures omandatud keele- ja tekstimõisteid;
- kirjeldab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja kirjalikku moodust;
- leiab tekstist ja lugemisülesandest lähtuva lugemisstrateegia, kohandab lugemisstrateegiat vajadusel lugemise ajal;
- selgitab arusaamatuks jäänut, esitab eri liiki küsimusi ja vastuväiteid, avaldab arvamust, vahendab teksti, võtab kokku, kommenteerib, tõlgendab ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- analüüsib teksti tekstitüübi alusel; toob näiteid jutustava, kirjeldava, arutleva lause ja tunnuste kohta loetavas tekstis.

Tekstiloomed

- ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
- arvestab kirjutamisel teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
- vormistab tekstitöötlusprogrammiga tekste, valdab toimetamisrežiimi;
- kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt tarbetekste (avaldus, tõend, seletuskiri);
- kirjutab koolivaldkonda sobivaid tekste (kindla eesmärgiga ülevaade, nõu küsimine);
- kasutab sihipäraselt ja korrektselt kirja eri vorme: e-kiri, paber kiri;
- kasutab kirjutamisel ÕSi ja Sõnaveebi ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevalikuid, mis sobivad enda teksti;
- kirjutab eri liiki kirjandit: jutustav ja arutlev kirjand;
- kirjutab eri liiki arvamustekste: kommentaar, repliik jne;
- kasutab tehisintellekti kirjutamise planeerimisel ja teksti toimetamisel.

Keeleteadlikkus

- kordab häälikute liike ja kaashäälikuühendi reeglit;
- silbitab ja määrab silpide liike;
- kasutab õigekeelsusallikaid välte ja rõhu määramisel;
- kirjeldab vältesüsteemi kui eesti keele eripära;
- selgitab tegusõna vormistiku eripära ja kasutusvõimalusi, kasutab käändelisi ja pöördelisi vorme oma funktsionaalselt;
- selgitab käänetevahelisi seoseid;
- kasutab õigekeelsusallikaid vormimoodustusel eesmärgipäraselt;
- meenutab tekste kirjutades kokku- ja lahkukirjutamise reegleid;
- kasutab tekstisidususvõtteid ja kirjeldab sidendite funktsiooni vastuvõetavates ja enda tekstis.
- tunneb ja väärtustab keele mitmekülgust ja kujundlikkust.

Õppesisu

Teema	Alateema	Õppesisu
Suuline ja kirjalik suhtlus	Suhtlusolukord	Suhtlusolukord, selle komponendid (valdkond, suhtleja rollid, suhtlusviis). Ametlik ja mitteametlik suhtlus. Tüüpilised suhtlusolukorrad koolis: loa küsimine, teate edastamine, abi palumine, abi pakkumine, nõu küsimine.
	Diskussioon	Kooli kogukonnaga suhtlemine suhtlusolukorrast lähtuvalt, Suhtlusolukorra ja partneriga arvestamine. Osalemine diskussioonis, sõna saamine, kõnejärje hoidmine.
	Suulise ja kirjaliku kõne erijooned	Partneri mõtte ümbersõnastamine, oma arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Hinnangu väljendamine neutraalselt ja viisakalt.

		Suulise ja kirjaliku kõne erijooned. Kirjakeel ja argikeel.
Teksti vastuvõtt	Tekstiliigid	Žanr Pragmatilise ja esteetilise eesmärgiga tekstid. Peamised tekstiliigid (teabe-, tarbe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ja keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kuudeline tekst. Visuaalne sõnum tekstis.
	Tarbetekstid	Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri, kuulutus, teade) eesmärk, tunnused ja ülesehitus.
	Meediatekstid	Meediatekstide põhiliigid ja tunnused. Arvamust vahendavate tekstide võrdlemine ja analüüs: arvamislugu ja arvustus. Peamised retoorilised võtted arvamustekstides, keelelised mõjutamisvõtted. Autori seisukoha leidmine ja ümbersõnastamine ning enda hinnangu sõnastamine. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Meedia eesmärgid, meediakanalid. Fakt ja arvamus.
	Lugemisstrateegiad	Kriitiline lugemine. Teksti kohta küsimuste koostamine: äratundmine, meenutamine, mõistmine, näitlikustamine, võrdlemine, järeldamine, hindav kontrollimine, uue terviku loomine.
	Multimodaalsus	Suhtlusmoodused: visuaalne, kirjalik, suuline, heliline, žestiline, kehaline. Multumodaalse teksti vaatamine ja lugemine. Eri mooduste märkamine, sõnumi kokkulugemine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Piltteksti ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
	Tekstitüübid	Kirjeldav, jutustav, arutlev tekst. Tekstide analüüs tekstitüübi tunnuse alusel. Jutustava teksti keelelised tunnused: dünaamilised verbid, lihtminevik, lausete sidumine ajalis-põhjuslike sõnade abil. Kirjeldava teksti tunnused; seisundiverbid, olemasolulaused, täpsustavad täiendid.

		Arutleva teksti tunnused; hinnangulisus, vastandatus, lausete sidumine põhjuslike, tingimuslike ja vastandavate sõnade abil. Argumendi ülesehituse osad.
Tekstiloomed	Teksti ülesehitus	Teksti ülesehituse ja tavadega arvestamine kirjutamisel: oma teksti eesmärgi sõnastamine, adressaadi valimine. Kirjutamise kavandamine ja žanri arvestamine enne kirjutamist. Eeskujutekstide analüüs.
	Tekstisidusus	Tekstisidususvõtted lause, lõigu ja tervikteksti tasandil. Lõikude järjestamine vastavalt teksti sõnumile ja eesmärgile, adressaadi valimine.
	Kirjalike tööde vormistamine	Kirjalike tööde vormistamine. Teksti arvutitöötuse põhimõtted. Paberi- ja e-kirja vormistamine, keelevahendite valik. Kirja ülesehitus; pöördumine, tausta kirjeldus, kirja eesmärgi sõnastamine, kirja lõpetus, viisakusvormelid.
	Omakogemuslikud tekstid	Jutustava, kirjeldava laadi kasutamine omakogemuslike tekstide loomisel. Mälestusloo kirjutamine.
	Arutlevad tekstid	Arutleva teksti kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, põhjendamine. Probleemi sõnastamine, kirjeldamine, selgitamine. Argumendi ülesehitus.
Keeleteadlikkus	Häälikuõpetus ja õigekiri	Helilised ja helitud häälikud. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liidetega sõnades. Kaashäälikuühendi õigekiri ja erandid. Silp ja silbituum. Lühikesed ja pikad silbid. Silbitamine. Sõna rõhk ja välde. Astmevaheldus kui eesti keele eripära: vältevaheldus ja laadivaheldus. Käändsõnade astmevaheldus. Tegusõna astmevaheldus. Sõnavormi tüve eraldamine. Rõhk oma- ja võõrsõnades.

		<p>Võõrsõnade õigekirja ja häälduse kontrollimine ÕS-is või Sõnaveebis.</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad, muutumatud sõnad.</p> <p>Sõnaliikide funktsioon lauses.</p> <p>Tegusõna kui lause põhiinfo kandja.</p> <p>Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv.</p> <p>Tegusõna aeg, kõneviis ja tegumood.</p> <p>Tegusõna käändelised vormid.</p> <p>Käändelise ja pöördelise vormi valik tekstis.</p> <p>Tegusõna astmevaheldus: veaohlikud tegusõnad ja sõnavormid, õige pöördevormi leidmine ÕS-st.</p> <p>Sõnaveebi kasutamine.</p> <p>Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.</p> <p>Võõrtegusõnade moodustamine.</p> <p>Liit-, ühend- ja väljendtegasõnad.</p> <p>Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Käänetevahelised seosed.</p> <p>Abstraktsed käänded.</p> <p>Omadussõnade võrdlusastmed.</p> <p>Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud.</p> <p>Kuupäevad, aastad, kellaajad.</p> <p>Muutumatud sõnad.</p> <p>Määr- ja kaassõnade eristamine.</p> <p>Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p>
	Vormiõpetus ja õigekiri	
	Sõnavaraõpetus	<p>Sõna ja tähendus.</p> <p>Sõnavara rikastamine: sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid.</p> <p>Fraseologismid, nende stiilivärving.</p> <p>Sõnavara rikastamise võimalused: tuletamine, liitmine, tehissõnad.</p>
	Lauseõpetus	<p>Teksti sidususvahendis: kordus, asendus, väljajätt ja nende eesmärgistatud kasutamine tekstis.</p> <p>Sidendite funktsioon.</p>

8. klass

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas

Kasutatav õppekirjandus:

Bobõlski, Reet & Puksand, Helin 2012. Peegel 2. 8. klassi eesti keele õpik. Tallinn: Koolibri.

Bobõlski, Reet & Puksand, Helin 2012. Peegel 2. 8. klassi eesti keele töövihik. Tallinn: Koolibri.

Bobõlski, Reet & Puksand, Helin 2012. Peegel 2. 8. klassi eesti keele elektrooniline õpik ja töövihik - <https://www.opiq.ee/>

Ratassepp, Priit 2024. Eesti keele õpik 8. klassile. Lausetest tekstini, I osa. Tallinn: Avita.
Ratassepp, Priit 2024. Eesti keele õpik 8. klassile. Lausetest tekstini, II osa. Tallinn: Avita.
Ratassepp, Priit 2024. Eesti keele töövihik 8. klassile. Lausetest tekstini, I osa. Tallinn: Avita.
Ratassepp, Priit 2024. Eesti keele töövihik 8. klassile. Lausetest tekstini, II osa. Tallinn: Avita.
Ratassepp, Priit; Puik, Katrin; Pukk, Ingrid. Lausetest tekstini. Eesti keele elektrooniline õpik 8. klassile. Tallinn: Avita.

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- teeb kuuldu ja loetu kohta suulise ja kirjaliku kokkuvõtte, käsitsi või arvutil;
- märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;
- annab kaaslastele tagasisidet, põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- esitab kuuldu ja loetu kohta täpsustavaid ja kriitilisi küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi;
- väitleb eakohastel teemadel ja teeb väitluse tulemusel järeldusi ja üldistusi;
- analüüsib virtuaalsuhtluse olukordi.

Teksti vastuvõtt

- tunneb olulisi teabe- ja meediatekstide liike, nende kasutamise võimalusi ja ülesehitust;
- loeb ja kuulab sihipäraselt, valib sobiva lugemisstrateegia, analüüsib kriitiliselt mitmesuguseid teabe- ja meediatekste;
- osundab teabetekstide keelelisele eripärale lugemise ajal;
- kirjeldab meedia eesmärke ja olemust, võrdleb eri meediaväljaandeid ja kanaleid ning nende kasutusvõimalusi ja eesmärke;
- kontrollib loetud tekstides fakte, esitab kriitilisi küsimusi, eristab libauudist uudisest;
- märkab kujundlikku keelekasutust mõjutusvahendina.

Tekstiloome

- leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt alustekstid ning osundab neid sobivas vormis;
- kirjutab enda tekste protsessikeskselt: kavandab teksti, võtab arvesse tagasisidet, toimetab, viimistleb, avaldab teksti sobival viisi;
- valdab erinevaid alusteksti kasutamise võtteid;
- oskab eesmärgipäraselt kirjutada loovtööd, kirjandit, valitud meediateksti ja arvamustlugu.

Keeleteadlikkus

- nimetab eesti keele murdeid, toob näiteid murdekeele eripäradest;
- nimetab oskuskeeli, kasutab oskussõnastikke ja teab erialamärgendi tähendust sõnastikes;
- kirjeldab algustäheõigekirja reegleid, eristab ametlikku ja mitteametlikku konteksti algustähe valikul;
- nimetab sõnaliike, leiab need lausest ja toob sõnaliikide näiteid;
- teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust;
- leiab õigekirjajuhiseid keeleallikatest;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;
- kirjeldab lause suhtluseemärki, määrab lauseliikmed;
- selgitab rind- ja põimlause erinevust, leiab rind- ja põimlause osad, sidendid ning kasutab neid korrektselt ja eesmärgipäraselt;

- kirjavahemärgistab liht- ja liitlauseid, segaliitlauseid, otsekõnega lauseid, põhjendab sidendi ja märgi valikut;
- valib konteksti otsekõne, tsitaadi või kaudkõne, märgib need kirjas korrektset.

Teema	Alateema	Õppesisu
Suuline ja kirjalik suhtlus	Keel ja suhtlusolukord	Ametlik ja vaba suhtlus, keelevahendite valik vastavalt suhtlusolukorrale. Kõnekeel ja kirjakeel. Släng. Murre.
	Töö suulise tekstiga	Kuuldust kokkuvõtte tegemine. Märkmete tegemine kuulamise ajal, asjakohaste küsimuste esitamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Märkmete tegemine käsitsi ja arvutil. Konspekt. Märksõnade valik ja funktsioon.
	Tagasisidestamine	Üksteise tekstide tagasisidestamine viisakalt, nii suuliselt kui kirjalikult. Kaaslase julgustamine, kiitmine, parandusettepanekute pakkumine.
	Veebisuhtlus	Virtuaalkeskonnas suhtlussituatsioonide analüüsimine.
Teksti vastuvõtt	Teabetekstid	Teabetekstide eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Populaarteadusliku keelealase artikli lugemine, teabe vahendamine kaaslasele. Loovtöö aluskirjanduse leidmine, lugemise eesmärgistamine, loetava teksti ülesehituse tundmine. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
	Meediaetika	Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja piirangud. Meedia võimalused ja eesmärgid tänapäeval.
	Meediatekstid	Meediakanalid: televisioon, raadio, veeb. Kvaliteetajakirjandus, kultuuriajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Eri väljaannete võrdlemine. Meediatekstide põhiliikide meenutamine ja võrdlemine eri meedia kanalites ning väljaannetes. Reportaaži ülesehitus ja eesmärk. Reklaami eesmärk ja mõjutusvahendid. Kriitiline lugemine. Autori seisukoha leidmine ja ümbersõnastamine.

		Fakti ja arvamuse eristamine, faktide kontrollimine.
Tekstiloome	Alusteksti põhjal kirjutamine	Alusteksti põhjal kirjutamise eeltöö: mõtete leidmine loetud tekstist, enda mõtetega sidumine. Teema ja peamõtte sõnastamine. Kava koostamine, mustandi kirjutamine. Tagasiside mustandile. Alusteksti kasutamise võtted: tsitaat ja referaat. Parafraseerimine. Alustekstist saadud mõtete väljendamiseks vajalike keelereeglite ja väljendusvahendite kasutamine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Intellektuaalomand.
	Meediateksti kirjutamine	Valitud žanris faktipõhise meediateksti kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad. Teksti ülesehitus ja sobivate keelevahendite valik. Eeskujutekstide analüüs, eesmärgid, sihtrühma ja avaldamise koha valimine.
	Arutlev tekst	Arutleva teksti kirjutamine. Teksti eesmärk. Põhiseisukohtade esitamine, teksti ülesehitus ja sidendus, sobivate keelevahendite valik. Kaaslase teksti tagasisidestamine, enda teksti ümberkirjutamine ja toimetamine.
Keeleteadlikkus	Eesti keele erikujud	Murdekeel. Oskuskeel.
	Algustäheõigekiri	Algustähe reeglite leidmine EKI teatmikust ja allikatest, saadud teabe kasutamine. Nimi, nimetus, pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused, üritused; kaubad. Ametliku ja mitteametliku konteksti arvestamine algustähe valiku.
	Sõnaliigid	Tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus-, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-,

	Lauseõpetus ja õigekiri	<p>kaas-, side- ja hüüdsõnad). Määr- ja kaassõnade eristamine.</p> <p>Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause vahetud moodustajad ehk fraasid. Fraaside ja sõnaliikide seosed. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Lisand kui täiendi eriliik. Lauseliikmete määramine. Rinnastusseos. Koondlause. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses. Liit- ja lihtlause. Keerulisemad segaliitlauseid. Lauseeskeemid. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rinnastavad sidendid. Rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause kirjavahemärgistamine. Segaliitlause ja selle ehitus. Lauselühend kui lause tihendaja. Lauselühendi funktsioon ja sobivus eri teksti liikidesse. Lauselühendi komastamine. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Sõnajärg lauses ja fraasis. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Nende kasutamine ja õigekiri. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaadi valimine enda teksti. Otsekõne ja kaudkõne võrdlemine, otsekõne muutmine kaudkõneks ja vastupidi.</p>
--	-------------------------	---

9. klass

Aine nimetus: 9. klassi eesti keel

Aine õpetamise eesmärgid:

- täiustada lugemis-, kirjutamis- ja õigekirjaoskust;
- äratada õpilastes kirjanduslikku-keelelist loomehuvi ja ergutada sellekohaseid katsetusi loovtöid koostades;
- arendada kõne-, kuulamis-, kirjutamis- ja esinemisoskust;

- arendada sõnaraamatute, teatmeteoste (ÕS, VL ja internet sõnaraamatute) kasutamise oskust, info otsimise oskust

Aine ajaline maht: esimesel poolaastal 2 tundi nädalas; teisel poolaastal lisandub 1 tund nädalas eksami ettevalmistuseks. (2+1 tundi)

Eeldatav õpilaskontingent ja õppija lähtetase:

- õpilased on läbinud III kooliastme 7.- 8. klassi emakeele kursuse;
- õppeaasta alguses selgitada välja õpilaste varasemad teadmised ja oskused vastava loovtöö ja/või etteütluse abil

Tugiained:

ajalugu, kirjandus, meedia, inimeseõpetus, geograafia, muusikaõpetus, kunst jt

Õppeaine sisu:

Teema/kursus	Alateema	Õppesisu ja õppetegevus
Emakeel	kirjakeel ja kõnekeel	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti keele erikujud. • Oskussõnavara. Eesti kirjakeele kujunemine, keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. • Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled (slaavi, germaani romaani keeled). Isolaatkeeled. Eesti keel Euroopas. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. Murded. Muutuv keel. • Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehääluse, õige muutmisviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.
Foneetika	häälikuõpetus ja õigekiri	<ul style="list-style-type: none"> • Häälikute liigitamine (häälduskoha ja hääldusviisi järgi). • Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekiri ja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. • Silbitamine, poolitamine (sealhulgas võõrsõnad ja nimed). • Õigehäälus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. • Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Töö sõnaraamatutega.
Leksikoloogia	sõnavaraõpetus ja õigekiri	<ul style="list-style-type: none"> • Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine: sünonüümide tähendusvarjundid,

		<p>homonüümid, antonüümid ja veahtlikud paronüümid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. • Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad, arhaismid, neologismid, metafoorsed väljendid.
Morfoloogia	vormiõpetus ja õigekiri	<ul style="list-style-type: none"> • Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine: sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid, antonüümid ja veahtlikud paronüümid. • Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. • Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad, arhaismid, neologismid, metafoorsed väljendid. • Liit-, ühend- ja väljendteigusõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine. • Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veahtlikud käänevormid. Käändsõna astmevaheldus: veahtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Vormimoodustus. • Omadussõna võrdlusastmed: veahtlikud sõnad. • Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad, rooma numbrid. • Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.
Süntaks	lauseõpetus ja õigekiri	<ul style="list-style-type: none"> • Lause suhtluseesmärgid. • Lauseliikmed: öeldis, alus, sihtis, määrus, öeldistäide, täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses. • Liht- ja liitlause. Liitlause õigekiri. Koondlause, põimlause, rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri.

		<p>Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Otsekõne, kaudkõne, tsiteerimine, refereerimine. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks. Muud õigekirjateemad
Tekstide maailm	tekstiõpetus, kirjandiõpetus	<ul style="list-style-type: none"> • Tekstiliigid (ilukirjandus-, ajakirjandus-, teadustekstid). • CV koostamine, motivatsioonikiri. • Tekstitüübid (jutustavad, kirjeldavad, arutlevad). • Arutleva teksti koostamine, kirjutamise eesmärk ja idee, kirjutamise eeltöö, teeskava koostamine, sisu- ja sidelõik, teksti toimetamine ja viimistlemine, tekstiloome. • Kirjandiõpetus. • Tekstianalüüs, funktsionaalne lugemine. • Meediatekstid, veebitekstid, veebisuhtlus.
Algustäheorto- graagia	suur ja väike algustäht	<ul style="list-style-type: none"> • nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid. Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid ja osariigid. Perioodikaväljaanded. Teosed, dokumendid ja sarjad. Ajaloosündaused. Üritused. Kaubad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. • Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine

Arendatavad oskused:

- kirjutamisoskus, õigekirjaoskus
- kõneoskus
- kuulamisoskus
- esinemisoskus
- tekstiloomeoskus
- teatmeteoste kasutamine
- iseseisva töö ja rühmatöö tegemise oskus

ntegratsioon: on võimalik peaaegu kõikide ainetega, kuna õigekirjarahjutuste ja loovtööde sisu hõlmab suurt osa erinevatest eluvaldkondadest.

Eeldatav õpitulemus:

- Õpilane suudab kõik kontrolltööd sooritada vähemalt rahuldavale hindele.
- Tunneb kõiki põhimõisteid, suudab rahuldaval tasemel oma emakeeles kirjutada, tekste koostada ja funktsionaalselt lugeda, oskab arutleda loetu üle.
- On võimeline jätkama emakeele õpinguid põhikooli ainekava läbinuna ükskõik millises Eesti gümnaasiumis või kutseõppeasutuses.

Kontroll ja hindamine:

- Toimub järjepidevalt ainetundides.
- Loovtöid hindab õpetaja tavaliselt ühe hindega.
- Trimestrihinne kujuneb nii suuliste vastuste (reeglite, mõistete tundmine, iseseisev töö jne) kui ka kirjalike vastuste (etteütused, tunnikontrollid, kontrolltööd, loovtööd, praktilised tööd, rühmatööd jne) põhjal.
- Igal õpilasel peab trimestri lõpuks olema vähemalt 3 hinnet, sh tehtud kõik hindelised tööd, kontrolltööd, esitatud olulised loovtööd.
- Õppeaasta lõpus paneb õpetaja õpilasele kolme trimestrihinne alusel emakeele koonddinde.
- Kevadel tuleb õpilasel sooritada **põhikooli emakeele lõpueksam**, mis kontrollib õpilase funktsionaalset lugemis-, kuulamisoskust, tekstiloome- ja õigekirjaoskust.

Soovitav õppevara:

- R. Bobõlski, H. Puksand, M. Ross "Peegel" 3 "Koolibri" 2016 ja selle juurde kuuluv töövihik, kontrolltööde vihik
- K. Puik, P. Ratassepp "Mõttest tekstini" I ja II osa "Avita" 2017 ja selle juurde kuuluv töövihik, kontrolltööde vihik
- L.Reinert, L.Siil, A.Vahar "Etteütusi, ümberjutustusi ja kirjanditeemasid põhikoolile" Tln. 1998
- H. Laagus "Sõnamänge" Tln. 1988
- H. Pung "Ortograafiaharjutusi, etteütusi ja kontrolltöid" Tln.1
- OPIQ

KIRJANDUS

Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on alates 5. klassist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülsuse teadvustamist.

Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja eraamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat.

Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja tervikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse

kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet. Põhikoolis on kohustuslik lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost, kuid soovitus on lektüürraamatute arvu võimaluse korral suurendada ja õpilasi valikutesse kaasata.

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt. II kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud. III kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärимuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlemist tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õpilane tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramut.

Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandustekstide valikuga.

II kooliaste

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane

- õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;

- arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanis laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

5. klass

Eeldatavad õpitulemused

5. klassi õpilane:

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 2 tundi nädalas

Kasutatav õppekirjandus:

Jaak Urmet, Lauri Vanamõlder 2012, 2013. Kirjanduse õpik 5. klassile I, Avita.

Jaak Urmet, Lauri Vanamõlder 2012, 2014. Kirjanduse õpik 5. klassile II, Avita.

Reeli-Alli Külvi, Maret Varblas, Miina Leemets 2012. Kirjanduse töövihik 5. klassile I, Avita.

Reeli-Alli Külvi, Maret Varblas, Miina Leemets 2012. Kirjanduse töövihik 5. klassile II, Avita.

Kirjanduse digiõpik 5. klassile, Avita: www.opiq.ee

Ülle Mäekivi, Maarika Lips 2011. Loovus. Võtteid loovuse arendamiseks eesti keele ja kirjanduse tundides, Koolibri.

Eesti entsüklopeedia

Võõrsõnade leksikon

Internetikeskkonnad www.folklore.ee, www.err.ee, www.youtube.err.ee, www.raamatukoi.ee

Õppeaine sisu lühikirjeldus:

Teema/kursus	Alateema	Õppesisu ja õppetegevus
Kirjandustekstide valik ja lugemine	Huvipakkuv kirjandusteos	Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.
	Lugemine ja selle eesmärgistamine; lugemistehnikad	Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise

Kultuuri- ja kirjandusteadmised	Raamatukogud	jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.
	Eesti kirjanike muuseumid; ELK	Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine. Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.
	Pärimuskultuur	Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.
	Kirjandusteose dramatiseering	Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine.
	Kirjandusteose ekraniseering	Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.
	Mõisted	ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.
Teksti analüüs ja tõlgendamine	Tekst kui tervik	Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena.
	Teose teema ja kesksed mõtted	Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ning sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.
	Teose tegelased; nende suhted	Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelaste vaheliste suhete jälgimine. Tegelaste vaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused.
	Toimumise aeg ja koht; põhjuse ja	Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed.

	<p>tagajärje seos</p> <p>Luuletekst; selle väljendusvahendid; teema; meeleolu; vorm; riim; rütm</p> <p>Seiklusjutt; ajalooline jutustus</p> <p>Päevikuvorm</p> <p>Valm</p> <p>Oma kogemuste ja mõtete väljendamine; loovkirjutamine</p>	<p>Jutustaja kui loo edastaja.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.</p> <p>Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused.</p> <p>Päevikuvormis ilukirjandus.</p> <p>Valmi tunnused.</p>
<p>Tekstiloom</p>	<p>Paaris- ja rühmatöö</p> <p>Esitus; selle eesmärgistamine; aktiivne kuulamine</p>	<p>Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm).</p> <p>Tegelase ja olustiku kirjeldamine.</p> <p>Luuleteksti loomine.</p> <p>Loovkirjutamine loetu põhjal.</p> <p>Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Tekstiloomes paaris- ja rühmatööna.</p>
<p>Teksti esitamine ja kuulamine</p>		<p>Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine.</p> <p>Rolliteksti esitamine.</p> <p>Esituse eesmärgistamine.</p> <p>Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine.</p> <p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine.</p> <p>Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine.</p> <p>Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: E. Raud, „Kalevipoeg“; E. Bornhöhe, „Tasuja“; J. Kross, „Mardileib“; F. R. Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: O. Arderi, Contra, A. Ehini, L. Koidula, Juhan Liivi, V. Luige, K. Merilaasi, H. Männi, E. Niidu, P.-E. Rummo, H. Runneli, J. Sanga, I. Trulli, L. Tungla, J. Vaiksoo, A. Valliku, H. Vilepi, Wimbergi jt luulet; valik valme.

Proosa:

Eesti kirjandus: A. Feldmanis, L. Ulman, „Erik Kivisüda“; K. Hinrikus, „Kui emad olid väikesed“, „Elevant“; J. Jaik, „Kaarnakivi“; H. Jõgisalu, „Nõiutud allikas“, „Suutäis soolast“; K. Kaldmaa, „Halb tüdruk on jumala hea olla“, „Lydia“; K. Kass, „Nõianeiu nõbinina“; M. Keränen, „Varastatud oranž jalgratas“ jt krimilood; A.

Kivirähk, "Sirli, Siim ja saladused"; M. Loper, "Inglite linn"; J. Parijõgi, "Teraspoiss"; A. Pervik, "Arabella, mereröövli tütar"; P. Päär, "Õnneliku inimese särk"; „Kallis härra Q“; S. Rannamaa, "Kadri"; J. Rannap, "Koolilood"; E. Raud, "Lugu lendavate taldrikutega", "Roostevaba mõök"; P. Raud, "Printsess Lulu ja härra Kere", "Sanna ja salakütid"; R. Reinaus, "Kuidas mu isa endale uue naise sai", "Nõidkapteni needus", "Maarius, maagia ja libahunt Liisi"; R. Roht, "Mäger Urask"; A. Saar, "Kuidas meil asjad käivad", "Kuidas minust ei saanud kirjanikku", "Õudne lugu"; J. Smuul, "Meremees Murka"; I. Soopan, "Kõik poisid ei saa suureks"; I. Tomusk, "Voll" sari, "Ajaränduri" sari; T. Toomet, "Vana aja koolilood"; A. Turovski, "Minu loomad"; J. Tuulik, "Vares"; M. Ulman, "Nukkude teater", J. Vaiksoo, "King nr 39" jt sarja raamatud; jm.

Maailmakirjandus: J. M. Barrie, "Peeter Paan"; J. Barrowman, C. Barrowman, „Õõnsa Maa saladus“; L. F. Baum, "Võlur Oz"; H. Burnett, „Väike printsess“, „Väike lord Fauntleroy“; C. Cassidy, "Pöörane"; C. Dickens, „Oliver Twisti seiklused“; G. Durell, "Minu pere ja muud loomad"; N. R. Gaiman, "Kalmisturaamat"; A. Gavalda „35 kilo lootust“; E. Ibbotson "Reis Merejõeale"; L. St John, "Valge kaelkirjak", "Delfiini laul"; S. Kolu, "Rööbelite" sari; J. Krüss. „Timm Thaler ehk Müüdnud naer“; E. Kästner, „Veel üks Lotte“; A. Lindgren, „Kalle Blomkvist“, „Hulkur Rasmus“, „Röövlitütar Ronja“; U. K. Le Guin, "Meremaa võlur"; C. S. Lewis, "Lõvi, nõid ja riidekapp" jm "Narnia" sari; H. Lofting, "Doktor Dolittle"; C. Nöstlinger, "Vahetuslaps"; K. May, "Winnetou"; F. Molnár, "Pál-tänava poisid"; J.-C. Mourlevat, "Ookeani kutse"; K. Ohlsson, „Klaaslapsed“, „Höbedapoiss“, „Kiviinglid“; S. Olsson, A. Jacobsson, "Berti päevik"; R. J. Palacio, "Ime"; M. Parr, "Vilgukivioru Tonje"; E. H. Porter, „Pollyanna“; T. Pratchett, "Kettamaailma" sari; O. Preussler, "Krabat"; G. Rodari, "Cipollino seiklused"; J. K Rowling, "Harry Potter" sari; A. M. G. Schmidt, „A nagu Aabel“ ja "Miisu"; V. Schwab. „Kummituste linn“ jt sarja raamatud; J. Spinelli, "Tähetüdruk"; R. L. Stevenson, "Aarete saar"; C. R. Zafon, „Uduprints“; J. Till, „Charlie“ sari; J. R. R. Tolkien, "Kääbik"; Maria Turtschaninoff, „Maresi. Punase kloostri kroonikad“; M. Twain, „Tom Sawyeri seiklused“; J. Vilè, „Siberi haiku“; jm.

Näitekirjandus: O. Luts "Kapsapea"; M. Ulman, "Kohkumatud lapsehoidjad" jm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste muistendeid ja muinasjutte; mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; valik vanakreeka müüte; E. Raud, "Kalevipoeg"; M. Haavio, "Kalevala"; jm.

6. klass

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 2 õppetundi nädalas, 70 tundi õppeaastas.

Kasutatav õppekirjandus:

Kaesvelt, Reeli-Alli, Leemets, Miina & Varblas, Maret. 2013. Kirjanduse töövihik 6. klassile. Tallinn: Avita.

Kaesvelt, Reeli-Alli, Leemets, Miina & Varblas, Maret. 2013. Kirjanduse ülesannete kogu 6. klassile - - <https://www.opiq.ee/Kit/Details/>. Tallinn: Avita.

Urmet, Jaak & Vanamölder, Lauri 2013. Kirjanduse õpik 6. klassile I osa. Tallinn: Avita.

Urmet, Jaak & Vanamölder, Lauri 2013. Kirjanduse õpik 6. klassile II osa. Tallinn: Avita.

Urmet, Jaak & Vanamölder, Lauri 2013. Kirjanduse õpik 6. klassile - <https://www.opiq.ee/Kit/Details/81>. Tallinn: Avita.

Õppeaine sisu lühikirjeldus:

Teema	Alateema	Õppesisu ja õppetegevus
Kirjandustekstide valik ja lugemine		Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste

Kultuuri- ja kirjandusteadmised	Huvipakkuv kirjandusteos	kujundamist. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.
	Lugemine ja selle eesmärgistamine; lugemistehnikad	Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.
	Raamatukogud	Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.
	Eesti kirjanike muuseumid; ELK	Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.
	Pärimuskultuur	Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüp tegelased. Eri liiki muistendid.
	Kirjandusteose dramatiseering	Lühilavastuse loomine. Dialogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine.
		Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja

Teksti analüüs ja tõlgendamine	Kirjandusteose ekraniseering	nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.
	Mõisted	Ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.
	Tekst kui tervik	Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadena.
	Teose teema ja kesksed mõtted	Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ning sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.
	Teose tegelased; nende suhted	Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelasestevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused.
	Toimumise aeg ja koht; põhjuse ja tagajärje seos	Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.
	Luuletekst; selle väljendusvahendid; teema; meeleolu; vorm; riim; rütm	Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määramine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.
		Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused.

Tekstiloomed Teksti esitamine ja kuulamine	Seiklusjutt; ajalooline jutustus	Päevikuvormis ilukirjandus.
	Päevikuvorm	Valmi tunnused.
	Valm	
	Oma kogemuste ja mõtete väljendamine;	Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm).
	loovkirjutamine	Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna.
	Paaris- ja rühmatöö	Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine.
Esitus; selle eesmärgistamine; aktiivne kuulamine	Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.	

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: E. Raud, „Kalevipoeg“; E. Bornhöhe, „Tasuja“; J. Kross, „Mardileib“; F. R. Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: O. Arder, Contra, A. Ehin, L. Koidula, Juhan Liiv, V. Luik, K. Merilaas, H. Mänd, E. Niit, P.-E. Rummo, H. Runnel, J. Sang, I. Trull, L. Tungal, J. Vaiksoo, A. Vallik, H. Vilep, Wimberg jt; valik valme; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: A. Feldmanis, L. Ulman, „Erik Kivisüda“; K. Hinrikus, „Kui emad olid väikesed“, „Elevant“; J. Jaik, „Kaarnakivi“; H. Jõgisalu, „Nõiutud allikas“, „Suutäis soolast“; K. Kaldmaa, „Halb tüdruk on jumala hea olla“, „Lydia“; K. Kass, „Nõianeiu nõbinina“; M. Keränen, „Varastatud oranž jalgratas“ jt krimilood; A. Kivirähk, „Sirlu, Siim ja saladused“; M. Loper, „Inglite linn“; J. Parijõgi, „Teraspoiss“; A. Pervik, „Arabella, mereröövli tütar“, P. Päär, „Õnneliku inimese särk“; „Kallis härra Q“; S. Rannamaa, „Kadri“; J. Rannap, „Koolilood“; E. Raud, „Lugu lendavate taldrikutega“, „Roostevaba mõök“; P. Raud, „Printsess Lulu ja härra Kere“, „Sanna ja salakütid“; R. Reinaus, „Kuidas mu isa endale uue naise sai“, „Nõidkapteni needus“, „Maarius, maagia ja libahunt Liisi“; R. Roht, „Mäger Urask“; A. Saar, „Kuidas meil asjad käivad“, „Kuidas minust ei saanud kirjanikku“, „Õudne lugu“; J. Smuul, „Meremees Murka“; I. Soopan, „Kõik poisid ei saa suureks“; I. Tomusk, „Vollu“ sari, „Ajaränduri“ sari; T. Toomet, „Vana aja koolilood“; A. Turovski, „Minu loomad“; J. Tuulik, „Vares“; M. Ulman, „Nukkude teater“, J. Vaiksoo, „King nr 39“ jt sarja raamatud; vm.

III kooliaste

Kooliastmete lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitatud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- loeb lodusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;

- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- eristab ilukirjanduse põhilike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžeeist, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

7. klass

Talviste, Katre 2024. Kirjanduse töövihik 7. klassile. Labürint I. Tallinn: Avita.

Talviste, Katre 2024. Kirjanduse elektrooniline õpetajaraamat 7. klassile. Avita.

Kivisilla, Veronika; Ratassepp, Priit & Talve, Katre 2024. Kirjanduse õpik 7. klassile. Labürint I. Tallinn: Avita.

Kivisilla, Veronika, Ratassepp, Priit & Talve, Katre 2023. Elektrooniline kirjanduse õpik 7. klassile. Labürint I. Avita.

Õppesisu

Teema	Alateema	Õppesisu
Kirjandustekstid	Kirjandustekstide valik ja lugemine	<p>Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.</p> <p>Loeb vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.</p>
	Raamat	<p>Ilukirjandus.</p> <p>Suuline ja kirjalik sõnakunst.</p> <p>Raamat kui teabekandja.</p> <p>Trüki-, digi- ja audioraamat.</p> <p>Autoriõigused.</p>
	Raamatukogu	<p>Eesti Rahvusraamatukogu.</p> <p>E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR).</p>
	Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess	<p>Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine.</p> <p>Eri lugemistehnikate valdamine.</p> <p>Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine.</p> <p>Kriitiline lugemine.</p> <p>Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine</p> <p>Tsitaat ja viide raamatus.</p>

	<p>Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine</p> <p>Kirjanduslik tegelane</p> <p>Sündmuste toimumise aeg ja koht</p>	<p>Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Pöördeliste sündmuste leidmine.</p> <p>Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine.</p> <p>Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine.</p> <p>Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased.</p> <p>Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega.</p> <p>Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus).</p> <p>Eri teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljö kirjeldamine.</p> <p>Teose loomise kontekst.</p> <p>Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses.</p> <p>Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõplahendus.</p> <p>Kirjelduse eesmärk teoses.</p> <p>Kujundliku keelekasutuse mõistmine.</p>
--	---	--

	<p>Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendid</p>	<p>Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga.</p> <p>Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest.</p> <p>Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.</p> <p>Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus.</p> <p>Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla.</p> <p>Luule eri kogemisviisid.</p> <p>Luuletuse seostamine isikliku kogemusega.</p>
Tekstiloomed		<p>Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites.</p> <p>Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine.</p> <p>Arutleva teksti loome.</p> <p>Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine.</p> <p>Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine.</p> <p>Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.</p>
Suuline väljendusoskus		<p>Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine.</p> <p>Diktsiooni jälgimine.</p> <p>Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>
Autorid ja teosed	<p>Tüviteksid</p> <p>Luule</p>	<p>O. Luts, „Kevade“</p>

	<p>Eesti kirjanduse proosateosed</p>	<p>J. Liiv, E. Enno, A. Haava, J. Viiding, A. Ehin, K. Ehin, K. M. Sinijärv, A. Alliksaar, Contra, A. Ehin, K. Ehin, E. Enno, D. Kareva, L. Räpp, K. J. Peterson, valik ühismeedia- ja räppuulet; luule lauludes.</p> <p>M. Heinsaare novelle, "Artur Sandmani lugu"; S. Henno, "Mina olin siin"; J. Jaik, "Kaarnakivi"; M. Järve, "Esimene aasta"; M. Karu, "Nullpunkt"; A. Kivirähk, "Ivan Orava mälestused": M. Laurik, "Mina olen surm"; J. Maasik, "Enne lõppu"; H. Nõu, "Pea suu"; K. Piiper, "Tõde või tegu"; K. Raudsepp, "Lihtsalt ära jää üksi"; R. Reinaus, "Must vares", "Verikambi", "Vaevatud"; L. Roomets, "Üks väike valge tuvi"; O. Ruitlane, "Vee peal"; V. Uibopuu, "Janu"; A. Vallik "Kuidas elad, Ann?"; vm.</p> <p>D. Almond, "Skellig", C. Brontë, "Jane Eyre"; S. Chbosky "Müüriilleks olemise iseärasused"; S. Collins, "Näljamängud"; B. Conaghan "Kui härra koer hammustab"; ; S. Crossan, "Üks"; C. Crowley, "Sõnad sügavas sinises"; J. Dashner, "Labürindi jooksa"; D. Defoe, "Robinson Crusoe"; A. Dumas, "Kolm musketäri", "Krahv Monte-Cristo"; G. Forman, "Kui ma jään"; A. Frank, "Anne Franki päevik"; J. Gaarder "Apelsinitüdruk"; N. Gaiman, "Tähetolm"; W. Golding, "Kärbeste jumal"; J. M. Green, "Süü on tähtedel"; M. Haddon, "Kentsakas juhtum koeraga öisel ajal"; D. Harms, "Väljapudenevad vanaeided"; L. Harrison, "Monster High. Tere tulemast koletiste kooli"; J. Jägerfeld, "Minu suurejooneline elu", "Superkoomik"; T. Lehtinen, "Tiivad varvaste vahel"; A. Lindgren, "Vennad Lõvisüdamed"; E. Lockhart, "Me olime valetajad"; A. Marshall, "Ma suudan hüpata üle lompide"; K. Millay, "Vaikuse meri"; P. Ness, "Kui koletis kutsub"; U. Poznanski, "Erebos"; P. Pullman, "Kuldne kompass"; P. Reeve, "Surelikud masinad"; L. Sachar, "Augud"; A. de Saint-Exupéry, "Väike prints"; sari "Seiklusjutte maalt ja merelt"; M. Scott, "Nicholas Flameli" sari; B. Selznick, "Hugo Cabret' leiutis"; N. Shusterman, "Challengeri sügavik"; S. Simukka, "Punane nagu veri"; G. Soucy, "Väike tüdruk, kes armastas liialt tuletikke"; J. Teller, "Mitte midagi"; J. R. R. Tolkien, "Sõrmuste isand"; M. Twain, "Prints ja kerjus"; L. Ulitskaja, "Võõrad lapsed"; J. Vagner, "Vongozero"; J. Verne,</p>
	<p>Maailmakirjandus</p>	

		<p>“Kapten Granti lapsed” vm; L. Walton, „Ava Lavanderi iseäralikud ja kaunid kannatused“ ; reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.</p> <p>K. Aareleid, “Linnade põletamine”; “J. Ashilevi, “Nagu poisid vihma käes”; ; A. Kivirähk, “Kevadine Luts”, “Vombat”; U. Lennuk, “Paunvere poiste igavene kevade”; S. Nurklik, “Kas ma olen nüüd elus”; M. Ulman, “Võluõunad ehk Naeru kätte võib surra”; vm.</p> <p>Valik eesti jt rahvaste muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised muistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäeva folklooritekste vm.</p>
	Näitekirjandus	
	Pärimus	

8. klass

Õppeaine ajaline maht (tundide arv): 2 tundi nädalas, 70 tundi õppeaastas

Kasutatav õppekirjandus:

Aruvee, Merilin 2012. Kirjanduse töövihik 8. klassile. Labürint II. Tallinn: Avita.

Kivisilla, Veronika, Ratassepp, Priit & Rooste, Jürgen 2012, 2021. Kirjanduse õpik 8. klassile. Labürint II. Tallinn: Avita.

Kivisilla, Veronika, Ratassepp, Priit & Rooste, Jürgen 2012, 2021. Kirjanduse elektrooniline õpik 8. klassile. Labürint II - <https://www.opiq.ee/>

Vainola, Kätlin & Talvista, Katre 2014. E-tund. Kirjanduse elektrooniline õpetajaraamat 8. klassile. Avita.

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;

- loeb lodusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslike sätteid;
- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- eristab ilukirjanduse põhilike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüüriilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse lodusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Õppesisu

Teema	Alateema	Õppesisu
Kirjandustekstid	Kirjandustekstide valik ja lugemine	Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt. Loeb vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine.

	<p>Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess</p> <p>Raamatukogud</p>	<p>Loetud raamatu autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.</p> <p>Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine.</p> <p>Eri lugemistehnikate valdamine.</p> <p>Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine.</p> <p>Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.</p> <p>E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR).</p> <p>Digi- ja audioraamatud</p> <p>Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.</p> <p>Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.</p>
<p>Kultuuri- ja kirjandusteadused</p>	<p>Pärimuskultuur</p> <p>Rahvaluule</p>	<p>Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus.</p> <p>Looduspärimus ja linnalegidid. Kohanimed folklooris.</p> <p>Eesti kirjanike muuseumid.</p> <p>Rahvaluule tunnusjooni.</p> <p>Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine.</p> <p>Naljandi ja anekdoodi tunnused. Tänapäeva folkloor, selle kogumine ja kogemine.</p> <p>Rahvaluule veebilehed.</p> <p>Lavastus ja selle valmimine.</p>

	<p>Kirjandusteose dramatiseering</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid</p> <p>Mõisted</p>	<p>Näitleja ja tema roll.</p> <p>Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik.</p> <p>Draamateksti temaatika, narratiivi ja poeetika eritlemine.</p> <p>Eesti teatri sünnilugu.</p> <p>Euroopa teatri sünd.</p> <p>Eesti teatritega tutvumine.</p> <p>Mängu- ja dokumentaalfilmid.</p> <p>Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli.</p> <p>Stsenaarium.</p> <p>Montaaž.</p> <p>Loo, tegelaste ja miljöo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis.</p> <p>Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine.</p> <p>Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediaalule.</p> <p>Kirjandus ja fotograafia.</p> <p>Eepika, lüürika ja draamatika tunnused.</p> <p>Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused.</p> <p>Ulme- ja krimiromaani tunnused. Lüürilise luule põhitunnused. Vabavärsiline luule.</p> <p>Ühismeedia- ja räpluule.</p> <p>Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.</p> <p>Arvustus, biograafia, draama, draamatika, eepika, eepos, isikustamine, jutustus, komöödia, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, romaan, siire, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.</p>
Teksti analüüs ja tõlgendamine	Teksti mitmetähenduslikkus	Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine.

	<p>Teemad ja probleemid kirjanduses</p> <p>Kirjanduslik tegelane</p> <p>Sündmuste toimumise aeg ja koht</p> <p>Ilukirjanduslikud väljendusvahendid</p>	<p>Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine.</p> <p>Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena.</p> <p>Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine.</p> <p>Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine.</p> <p>Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp.</p> <p>Kirjanduslikud tüüptegelased.</p> <p>Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega.</p> <p>Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus).</p> <p>Eri teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koht määramine.</p> <p>Miljöö kirjeldamine.</p> <p>Teose loomise kontekst.</p> <p>Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p> <p>Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses.</p> <p>Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus.</p> <p>Kirjelduse eesmärk teoses.</p>
--	--	--

	Luuleteksti väljendusvahendite ja poeetika eritlemine	<p>Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine.</p> <p>Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga.</p> <p>Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest.</p> <p>Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.</p> <p>Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus.</p> <p>Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid.</p> <p>Luuletuse seostamine isikliku kogemusega.</p>
Tekstiloomed	Omalooming	<p>Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome.</p> <p>Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine.</p> <p>Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine.</p> <p>Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.</p>
Suuline väljendusoskus		<p>Luule-, proosa- või draamateksti esitamine.</p> <p>Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine.</p> <p>Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine.</p> <p>Diktsiooni jälgimine.</p> <p>Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>
Autorid ja teosed	Tüvitekstid Luule	<p>A. Kitzberg, „Libahunt“</p> <p>J. Liiv, I. Kolla, T. Tasuja, L. Sommer, E. Enno, L. Koidula, K. Lepik. M. Under, K.</p>

	Eesti kirjanduse proosateosed	<p>Kesküla, J. Rooste, A. Teede, ühismeedia- ja räppuulet; luule lauludes.</p> <p>K. Aareleid, "Linnade põletamine"; J. Ashilevi, "Kehade mets"; K. Ehin, "Paleontoloogi päevaraamat"; I. Hargla, "Apteeker Melchiori" sari; M. Heinsaare novelle, "Artur Sandmani lugu"; S. Henno, "Mina olin siin"; A. Hvostov, "Sillamäe passioon"; J. Jaik, "Kaarnakivi"; M. Järve, "Esimene aasta"; M. Karu, "Nullpunkt"; A. Kivirähk, "Ivan Orava mälestused", "Sinine sarvedega loom"; K. Kivirüüt, "Okultismiklubi"; J. Kross, "Väike Vipper"; M. Laurik, "Mina olen surm"; J. Liiv, "Vari"; J. Maasik, "Enne lõppu"; H. Nõu, "Pea suu"; K. Piiper, "Tõde või tegu"; K. Raudsepp, "Lihtsalt ära jää üksi"; R. Reinaus, "Must vares", "Verikambi", "Vaevatud"; L. Roomets, "Üks väike valge tuvi"; O. Ruitlane, "Vee peal"; A. Tšehhovi novelle; F. Tuglase novelle; V. Uibopuu, "Janu"; P. Vallaku novelle; A. Vallik "Kuidas elad, Ann?"; vm.</p>
	Maailmakirjandus	<p>D. Almond, "Skellig"; M. Atwood, "Orüks ja Ruik"; C. Brontë, "Jane Eyre"; S. Chbosky "Müürililleks olemise iseärasused"; A. Christie romaan; P. Coelho, "Alkeemik"; S. Collins, "Näljamängud"; B. Conaghan "Kui härra koer hammustab"; A. Conan Doyle, "Baskerville'ide koer"; S. Crossan, "Üks"; C. Crowley, "Sõnad sügavas sinises"; J. Dashner, "Labürindi jooksjä"; D. Defoe, "Robinson Crusoe"; A. Dumas, "Kolm musketäri", "Krahv Monte-Cristo"; G. Forman, "Kui ma jään"; J. Gaarder "Apelsinitüdruk"; N. Gaiman, "Tähetolm"; W. Golding, "Kärbeste jumal"; J. M. Green, "Süü on tähtedel"; M. Haddon, "Kentsakas juhtum koeraga öisel ajal"; D. Harms, "Väljapudenevad vanaeided"; L. Harrison, "Monster High. Tere tulemast koletiste kooli"; J. K. Jerome, "Kolm meest paadis"; J. Jägerfeld, "Minu suurejooneline elu", "Superkoomik"; S. King, "Lemmikloomasurnuaiad"; N. H. Lee, "Tappa laulurästast"; T. Lehtinen, "Tiivad varvaste vahel"; A. Lindgren, "Vennad Lõvisüdamed"; E. Lockhart, "Me olime</p>

	<p>Näitekirjandus</p> <p>Pärimus</p>	<p>valetajad“; A. Marshall, “Ma suudan hüpata üle lompide”; K. Millay, „Vaikuse meri“; P. Ness, “Kui koletis kutsub”; G. Orwell, “Loomade farm”; E. A. Poe’ novelle; U. Poznanski, “Erebos”; P. Pullman, “Kuldne kompass”; P. Reeve, „Surelikud masinad“; ; L. Sachar, „Augud“; A. de Saint-Exupéry, “Väike prints”; J. Salinger, „Kuristik rukkis“; sari “Seiklusjutte maalt ja merelt”; M. Scott, “Nicholas Flameli” sari; B. Selznick, “Hugo Cabret’ leiutis”; N. Shusterman, „Challengeri sügavik“; S. Simukka, “Punane nagu veri”; G. Soucy, „Väike tüdruk, kes armastas liialt tuletikke“; A. ja B. Strugatski, “Hukkunud Alpinisti hotell”; J. Teller, „Mitte midagi“; J. R. R. Tolkien, “Sõrmuste isand”; M. Twain, „Prints ja kerjus“; L. Ulitskaja, “Võõrad lapsed”; J. Vagner, “Vongozero”; J. Verne, “Kapten Granti lapsed” vm; L. Walton, „Ava Lavanderi iseäralikud ja kaunid kannatused“; O. Wilde, “Õnnelik prints”; reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.</p> <p>K. Aareleid, “Linnade põletamine”; “J. Ashilevi, “Nagu poisid vihma käes”; A. Kivirähk, “Kevadine Luts”, “Vombat”; L. Koidula, “Säärane mulk”; U. Lennuk, “Paunvere poiste igavene kevade”; S. Nurklik, “Kas ma olen nüüd elus”; M. Ulman, “Võluõunad ehk Naeru kätte võib surra”; vm.</p> <p>Valik eesti jt rahvaste muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised muistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäeva folklooritekste vm.</p>
--	--------------------------------------	---

.9. klass

Aine nimetus: 9. klassi kirjandus

Aine õpetamise üldeesmärgid:

- Täiustada lugemis-, kirjutamis- ja arutlusoskust
- Äratada õpilastes kirjanduslikku loomehuvi ja ergutada sellekohaseid katsetusi, arendada kreatiivsust
- Arendada kõne-, kuulamis- ja esinemisoskust
- Laiendada õpilaste silmaringi lugedes erinevaid tekste
- Tutvuda eesti ja maailmakirjanduse tüvitekstidega
- Seostada kirjandust teiste kunstiliikidega

Aine ajaline maht: 2 tundi nädalas ehk 70 tundi õppeaastas

Eeldatav õpilaskontingent ja õppija lähtetase:

- Õpilased on läbinud senise III kooliastme (7. - 8.klassi) kirjanduse õppekava
- Õppeaasta alguses selgitada välja õpilaste varasemad teadmised ja oskused vastava loovtöö ja/või funktsionaalse lugemise testide abil

Tugiained: eesti keel, ajalugu, ühiskonnaõpetus, meedia, inimeseõpetus, geograafia, muusikaõpetus, kunst, muusika

Õppeaine sisu:

Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine.

Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.

Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.

Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega.

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmise, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Tutvumine erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviisidega.

Loetud teksti visualiseerimine erinevate meetodite abil.

Funktsionaalne lugemisoskuse arendamine.

Õppeaine sisu lühikirjeldus:

Teema/kursus	alateema	Õppesisu ja õppetegevus
Lugemise eesmärgistamine, jutustamine	Lugemisstrateegiad	Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine, funktsionaalne lugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti mõtestamine ja tõlgendamine. Tervikteoste lugemine.
	Jutustamine	Teksti kavastamine, tekstilähedane jutustamine märksõnade abil.

		<p>Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>
	Terviklikult loetavad kirjandusteosed	<p>Tervikkäsitletakse eesti kirjandusklassikasse kuuluvaid erižanrilisi teosed, III kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Trimestri jooksul tervikkäsitletakse kolme - nelja teost.</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega, teose analüüs.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
	Teksti mõistmist toetavad tegevused	<p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata.</p> <p>Teksti kavastamine, kesksete mõtete leidmine.</p> <p>Teose teema ja peamõtte sõnastamine.</p> <p>Analüüs-arutelu, kirjandi kirjutamine.</p> <p>Konspekti koostamine. Ettekanded, probleemipõhised väitlused.</p> <p>Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal.</p> <p>Probleemaatika sõnastamine, loetu põhjal järelduste tegemine.</p>

		Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
	Tervikteksti mõistmine	<p>Karakterianalüüs.</p> <p>Staatiline ja dünaamiline karakter.</p> <p>Tegelase suhe iseenda, teiste tegelaste ning ümbritseva maailmaga.</p> <p>Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs.</p> <p>Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine.</p> <p>Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.</p> <p>Karakterianalüüs.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.</p> <p>Miljöö kirjeldamine.</p> <p>Süžeearendusetapid.</p> <p>Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.</p> <p>Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine.</p> <p>Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Kirjandusvoolud ja -rühmitused.</p>
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine, kirjandusliku metakeele tundmine.	Kujundlik keelekasutus	<p>Kõne- ja lausekujundite tundmine ja kasutamine.</p> <p>Sümbolite seletamine.</p> <p>Allegooria ning allteksti mõistmine.</p>
	Folkloor	Rahvaluule liigid ja alaliigid. Iidse sõna jõud ja vägi. Rahvalaulu uued kuued, regivärsiline ja riimiline rahvalaul. Rahvajuttude tunnused. Rahvaluule lühiliigid. Poploor.
	Luuleteksti tõlgendamine	Lüürika olemus, tunnused, kujundid. Luule keel.

		<p>Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p>Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Eesti luuletajad läbi aegade. Luulekogudega tutvumine, luuleanalüüsi koostamine.</p>
	Teksti kompositsioonielemendid	<p>Sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus.</p> <p>Staatiline ja dünaamiline karakter.</p> <p>Prototüüp.</p>
	Ilukirjanduse põhiliigid	<p>Eepika, lüürika ning draamatika tunnused, žanrid.</p> <p>Eepose, jutustuse, novelli, romaani, eepöa tunnused.</p> <p>Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseeringud, ekraniseeringud..</p>
Teksti esitus ja omalooming	Teksti esitus	<p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus.</p> <p>Esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine.</p> <p>Korrektne kehahoid. Diktsioon.</p> <p>Miimika ja žestide jälgimine.</p> <p>Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine. Luuleteksti esitamine peast.</p> <p>Lühikese proosateksti esitamine (dialoog või monoloog).</p> <p>Draamateksti esitamine ositi.</p>
	Omalooming	<p>Sisemonoloog, karakterianalüüs, võrdlev karakteristika.</p> <p>Kiri ühelt tegelaselt teisele või kiri kirjanikule.</p> <p>Lugu muudetud vaatepunktiga.</p> <p>Tegelase elulugu.</p>

		Kirjandusteose probleemidest lähtuv arutus. Retsensioon.
Põhjalikumalt käsitletavad autorid	Eesti kirjanduse ajalugu	K. J. Peterson, Fr. R. Kreutzwald, L. Koidula, J. Liiv, Fr. Tuglas, A. Gailit, A. H. Tammsaare, A. Alliksaar, M. Under, H. Visnapuu, B. Alver, K. Ristikivi, J. Kross, mõni 21. saj luule- ja proosakirjanik
Kirjanduse õppekava rikastavad õppekäigud ja kultuuriasutuste ühiskülastused		Vähemalt ühe kirjanduse ainekava teemadega seotud haridusprogrammi, muuseumi, kunstinäituse, teatrietenduse või väärtfilmi ühiskülustus.

Arendatavad oskused:

funktsionaalne lugemine, kirjutamisoskus, kõneoskus, kuulamisoskus, esinemisoskus, analüüsi oskus, oskus töötada algallikatega, lugemisharjumuse loomine, loomingu oskus, arendamine, mälu treening, oskus tekste visualiseerida, tõsta õpilase teadlikkust kirjanduse tüvitekstidest

Integratsioon:

on võimalik peaaegu kõikide ainetega, kuna tekstid ja loovtööde sisu hõlmab suurt osa erinevatest eluvaldkondadest.

Õppeaine teemavaldkonnad:

- Muistsete inimpõlvete sosin, loodusundi hingestatud maailm, animism;
- Rahva hääled lauludes, riimiline ja regivärsiline rahvalaul;
- Rahvaluule – rahvajutud, rahvaluule lühiliigid;
- Piibllilood;
- Eestlane ärkab – kultuurilugu rahvusliku liikumise ajal;
- Keele ja kirjanduse kirglik suhe – keeleuuendus, kalambuuri
- Mäss ja vastupanu kirjanduses, erinevad žanrid;
- Kirjanduslikud rühmitused “Noor-Eesti”, “Siuru”, “Tarapita”, “Arbujad”;
- Kirev ja mitmekihiline tänapäev;
- Eesti autorite loomine

(K. J. Peterson, Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald, J. V. Jannsen, L. Koidula, C. R. Jakobson, J. Hurt; J. Liiv, A. Kitzberg, M. Under, Fr. Tuglas, J. Aavik, A. Gailit, A. H. Tammsaare, A. Alliksaar, H. Visnapuu, A. Kivikas, B. Kangro, K. Lepik, B. Alver, K. Ristikivi, P.-E. Rummo, J. Kaplinski, J. Viiding, T. Önnepalu, I. Hargla, D. Kareva, K. Ehin, Contra, S. Henno, C. Pihelgas, K. Riismaa, J. Kross jt)

Eeldatav õpitulemus:

- õpilane on läbi lugenud 9. klassi lõpuks vähemalt 10 -12 eakohast eri žanris väärtkirjandusteost;
- loeb kirjandusteksti ladusalt, mõtestades ning väärtustab lugemist;

- oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrrelda teost mõne teise teosega;
- suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, oskab teost analüüsida;
- oskab loetu põhjal kirjutada kirjanit või täita loovülesandeid

Kontroll ja hindamine:

- Toimub järjepidevalt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- Loovtöid hindab õpetaja tavaliselt ühe hindegaga;
- Trimestrihinne kujuneb nii suuliste kui ka kirjalike vastuste (tunnikontrollid, kontrolltööd, loovtööd, ettekanded, kõne, lugemiskontrollid vm) põhjal;
- Igal õpilasel peab trimestri lõpuks olema vähemalt 3 hinnet, sh tehtud kõik arvestuslikud kontrolltööd, lugemiskontrollid, esitlused, esitatud olulised loovtööd, täidetud töövihiku ülesanded;
- Aastahinde paneb õpetaja trimestrihinnete põhjal

Põhimõisted: romaan, novell, jutustus, luuletus, haiku, sonett, ballaad, poeem, komöödia, tragöödia, draama, muinasjutt, muistend, müüt, regivärss, riimiline rahvalaul, kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, impressionism, romantism, realism, ekspressionism, sürrealism, kompositsioon, žanr, animism, ökoelu, rehepaplus, allusioon, kaasitama, algriim, assonants, alliteratsioon, parallelism, värsijalg, trohheus, jamb, stroof, värss, ood, pastoraal, folkloor, eepos, epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, gradatsioon, onomatopöa, inversioon, filmikeel, kaader, kadreering, rakurss, plaan, idee, teema, konflikt, kulminatsioon, miljöö, ellips, eksiil, vabavärss, monoloog, dialog, repliik, prototüüp, stereotüüp, pseudonüüm, stseen, intriig, antitees, allegooria, remark, utoopia, retooriline küsimus

Soovitav õppevara:

- P. Ratassepp, K. Rannaste, K. M. Sinijärv "Labürint" – kirjanduse õpik 9. klassile + töövihik "Avita" 2016
- Priit Kruus, Kairi Kruus "Kahekõne 3" – kirjanduse õpik 9. klassile + töövihik "Koolibri" 2013
- Tervikkäsitletavat ilukirjanduslikud teosed – piiblllood, romaanid, jutustused, novellid, rahvajutud, luuletused, näidendid vm
- OPIQ